

Uvod

Provedba Zakona o provedbi ovrhe na novčanim sredstvima (NN 91/10 i 112/12, dalje u tekstu: Zakon), predstavlja iznimno važan i sveobuhvatan projekt kojim je od 1. siječnja 2011. godine promijenjen način provođenja ovrhe, a kojemu su glavni ciljevi uređenje odnosa između dužnika i vjerovnika, povećanje učinkovitosti naplate potraživanja i zaštita vjerovnika.

Ovrha na novčanim sredstvima potrošača provodi se temeljem osnova za plaćanje (ovršne odluke i nagodbe domaćeg suda ili upravnog tijela) i zahtjeva ovrhovoditelja za izravnu naplatu novčane tražbine. Kao i poslovni subjekti, i određeni broj potrošača u RH, zbog nedostatka novčanih sredstava na računima, ima problema u podmirivanju dospjelih obveza.

S obzirom da su Zakonom navedena primanja koja su izuzeta od ovrhe, u uvjetima ovrhe ovršenik je dužan Financijskoj agenciji (dalje: Fini) dostaviti obavijest za svako primanje, naknadu koji su izuzeti od ovrhe. Po primitku obavijesti od ovršenika, Fina je dužna o ovršeniku i vrsti tražbine za koju je ovrha propisana obavijestiti uplatitelja primanja/naknade, a radi uskrate uplate primanja izuzetog od ovrhe na ovršenikov račun. Ovršenik otvara poseban račun na kojeg se uplaćuju izuzeta primanja dok su sredstva na svim ostalim računima premetom ovrhe. Od ovrhe je izuzet iznos od 2/3 prosječne neto plaće u RH, a ako je plaća manja od prosječne izuzet je iznos u visini 3/4 plaće ovršenika, ali ne više od 2/3 prosječne neto plaće u RH.

Kao jedna od mjera rješavanja problema potrošača koji nisu podmirili dospjele osnove za plaćanje više od 360 dana donesen je Zakon o otpisu dugova fizičkim osobama (NN 62/18) koji je stupio na snagu 21. srpnja 2018. godine. Fina je sukladno navedenom Zakonu izvršila odgovarajuće postupke prestanka postupanja po osnovama za plaćanje za ovršenike i tražbine koji ispunjavaju zakonske uvjete.

Unatoč prednostima prethodnog Zakona o provedbi ovrhe na novčanim sredstvima koji je osigurao učinkovitu, jednostavnu i sveobuhvatnu ovrhu na novčanim sredstvima, dosadašnja praksa ukazala je potrebnim implementirati određene dopune odnosno usklađenja, a kako bi se otklonile nedoumice u postupanju. Najvažnije novosti u postupku provedbe ovrhe na novčanim sredstvima koje su sadržane u novom Zakonu, objavljene su na WEB stranici Fina. Sukladno odredbi čl. 33. st. 1. novog Zakona o provedbi ovrhe na novčanim sredstvima (NN 68/18, 2/20, 46/20, 47/20, 83/20, 133/20), koji je stupio na snagu 4. kolovoza 2018. godine, automatizmom se prestala provoditi ovrha po osnovama za plaćanje koje su bile evidentirane u Očevidniku redosljeda osnova za plaćanje na teret ovršenika fizičke osobe, a koje se nisu naplatile u cijelosti u roku od 3 godine od datuma primitka u Finu i po kojima nije bilo nikakvih naplata posljednjih šest mjeseci. Po toj se osnovi djelomično ili u cijelosti prestala provoditi ovrha po osnovama za plaćanje za 225.322 ovršenika.

1. Analiza duga potrošača po teritorijalnom kriteriju – stanje 31.12.2024.

Prema odredbama Zakona o provedbi ovrhe na novčanim sredstvima (dalje: Zakon), Fina provodi ovrhu na novčanim sredstvima ovršenika, poslovnih subjekata i potrošača. Sukladno Zakonu, pod pojmom „potrošač“ podrazumijeva se fizička osoba koja ne obavlja registriranu gospodarsku djelatnost i koja se ne bavi slobodnim zanimanjem.

Prema podacima koje je obradila Fina, 31. prosinca 2024. godine, 199.165 potrošača nije podmirilo svoje dospjele osnove za plaćanje. Dug potrošača, evidentiran u Očevidniku redosljeda osnova za plaćanje, iznosio je 2,93 milijarde eura. Krajem prosinca 2023. godine evidentiran je 210.781 potrošač s neizvršenim osnovama, a dug je iznosio 2,71 milijardu eura.

Analiza dospjelih neizvršenih osnova potrošača, stanje na dan 31. prosinca 2024., pokazala je da je, u apsolutnom broju, najviše dužnika i jednako tako najveći je iznos njihova duga, u županiji Grad Zagreb.

Tablica 1. Pregled dospjelih neizvršenih osnova potrošača, promatrano po županijama – stanje 31.12.2024., rang po broju potrošača koji nisu podmirili dospjele osnove za plaćanje Iznosi u eurima

Šif. žup.	Naziv županije	Broj stanovnika	Broj potrošača	Iznos neizvršenih osnova	Udio potrošača u broju stanovnika u %	Udio potrošača u broju radno sposobnog stanovništva u %
21	Grad Zagreb	767.131	40.294	785.868.680	5,25*	8,19*
17	Splitsko-dalmatinska	423.407	17.946	196.921.557	4,24	6,68
1	Zagrebačka	299.985	15.398	190.106.751	5,13	8,04
14	Osječko-baranjska	258.026	15.248	140.133.222	5,91*	9,19*
8	Primorsko-goranska	265.419	12.538	537.033.795	4,72	7,65
3	Sisačko-moslavačka	139.603	9.905	74.237.194	7,10*	11,40*
18	Istarska	195.237	8.997	93.811.262	4,61	7,37
16	Vukovarsko-srijemska	143.113	8.416	69.576.100	5,88*	9,32*
12	Brodsko-posavska	130.267	7.297	62.708.020	5,60*	8,87*
5	Varaždinska	159.487	7.161	129.399.938	4,49	6,87
13	Zadarska	159.766	7.099	60.998.326	4,44	7,23
7	Bjelovarsko-bilogorska	101.879	6.330	65.123.765	6,21*	9,96*
6	Koprivničko-križevačka	101.221	6.163	53.024.162	6,09*	9,58*
20	Međimurska	105.250	5.867	54.156.675	5,57*	8,80*
4	Karlovačka	112.195	5.446	44.703.885	4,85	7,75
2	Krapinsko-zagorska	120.702	5.086	59.002.862	4,21	6,44
19	Dubrovačko-neretvanska	115.564	4.302	47.930.293	3,72	5,99
15	Šibensko-kninska	96.381	4.296	49.463.440	4,46	7,45

Šif. žup.	Naziv županije	Broj stanovnika	Broj potrošača	Iznos neizvršenih osnova	Udio potrošača u broju stanovnika u %	Udio potrošača u broju radno sposobnog stanovništva u %
10	Virovitičko-podravska	70.368	4.121	32.263.957	5,86*	9,16*
11	Požeško-slavonska	64.084	3.094	22.360.335	4,83	7,68
9	Ličko-senjska	42.748	2.028	18.749.116	4,74	7,75
	Sjedište izvan RH	3.871.833	2.133	146.060.263	0,06	0,09
	Ukupno RH	3.871.833	199.165	2.933.633.596	5,14	8,13

Izvor: Fina - Očevidnik redoslijeda osnova za plaćanje

*Više od prosječnog udjela potrošača koji nisu podmirili dospjele osnove za plaćanje u broju stanovnika.

U odnosu na ukupan broj stanovnika županije, najviše je potrošača koji nisu podmirili dospjele osnove za plaćanje u Sisačko-moslavačkoj (7,10%), Bjelovarsko-bilogorskoj (6,21%), Koprivničko-križevačkoj (6,09%), Osječko-baranjskoj (5,91%), Vukovarsko-srijemskoj (5,88%), Virovitičko-podravskoj (5,86%), Brodsko-posavskoj (5,60%) i Međimurskoj županiji (5,57%) te Gradu Zagrebu (5,25%). U odnosu na broj radno sposobnog stanovništva, najviše je potrošača također u Sisačko-moslavačkoj (11,40%), Bjelovarsko-bilogorskoj (9,96%), Koprivničko-križevačkoj (9,58%), Vukovarsko-srijemskoj (9,32%), Osječko-baranjskoj (9,19%), Virovitičko-podravskoj (9,16%), Brodsko-posavskoj (8,87%) te Međimurskoj županiji (8,80%) i Gradu Zagrebu (8,19%).

2. Analiza duga potrošača po gradovima i općinama RH – stanje 31.12.2024.

Na rang listi 25 gradova s najvećim brojem potrošača koji nisu podmirili dospjele osnove za plaćanje i rang listi 25 gradova s najvećim iznosom duga, 20 je istih gradova.

Tablica 2. Rang lista 25 gradova po kriteriju broja potrošača koji nisu podmirili dospjele osnove za plaćanje – stanje 31.12.2024. Iznosi u eurima

Rang	Grada/općine	Broj stanovnika**	Broj potrošača	Udio u ukupnom broju stanovnika u %	Broj radno sposobnog stanovništva (od 15-64 godine)**	Udio u broju radno sposobnog stanovništva u %
1.	Zagreb	767.131	40.294	5,25	491.714	8,19
2.	Split	160.577	7.044	4,39	102.351	6,88
3.	Rijeka	107.964	6.108	5,66	66.853	9,14
4.	Osijek	96.313	5.112	5,31	62.091	8,23
5.	Slavonski Brod	49.891	3.104	6,22	31.121	9,97
6.	Velika Gorica	61.075	3.104	5,08	38.840	7,99
7.	Sisak	40.121	3.078	7,67	25.015	12,30
8.	Zadar	70.779	3.077	4,35	44.376	6,93
9.	Pula	52.220	2.974	5,70	32.502	9,15
10.	Karlovac	49.377	2.578	5,22	30.869	8,35
11.	Bjelovar	36.316	2.335	6,43	22.610	10,33
12.	Varaždin	43.782	2.149	4,91	27.877	7,71
13.	Vinkovci	30.842	1.928	6,25	19.721	9,78
14.	Čakovec	27.122	1.911	7,05	16.979	11,26
15.	Šibenik	42.599	1.879	4,41	25.963	7,24
16.	Dubrovnik	41.562	1.606	3,86	25.797	6,23
17.	Samobor	37.435	1.600	4,27	24.082	6,64
18.	Kaštela	37.794	1.587	4,20	24.466	6,49
19.	Vukovar	23.175	1.541	6,65	13.782	11,18
20.	Petrinja*	19.950	1.378	6,91	12.709	10,84
21.	Koprivnica	28.580	1.335	4,67	18.296	7,30
22.	Križevci*	18.949	1.321	6,97	12.104	10,91
23.	Zaprešić*	24.133	1.300	5,39	15.301	8,50
24.	Kutina*	19.601	1.299	6,63	12.224	10,63
25.	Đakovo*	23.577	1.225	5,20	15.440	7,93
	Ukupno	1.910.865	100.867	5,28	1.213.083	8,31
	Ukupno RH	3.871.833	199.165	5,14	2.450.178	8,13
	Udio u RH u %	49,35	50,64		49,51	

Izvor: Fina - Očevidnik redoslijeda osnova za plaćanje

*Grad je na rang listi 25 gradova/općina po broju potrošača koji nisu podmirili dospjele osnove za plaćanje, ali ne i na rang listi 25 gradova/općina po iznosu duga potrošača.

**Izvor DZS, Popis 2021.

Prema broju potrošača koji nisu podmirili dospelje osnove za plaćanje u odnosu na broj stanovnika, izdvaja se Sisak sa 7,67%, slijedi Čakovec sa 7,05%, zatim Križevci sa 6,97%, Petrinja sa 6,91%, Vukovar sa 6,65%, Kutina sa 6,63%, Bjelovar sa 6,43%, Vinkovci sa 6,25% i Slavonski Brod sa 6,22% potrošača. Na popisu tih potrošača, promatrano po gradovima/općinama, po iznosu duga (tablica 3), izdvaja se Varaždin koji je šesti na rang listi po iznosu duga potrošača, ispred gradova koji imaju više stanovnika: Karlovca, Slavenskog Broda, Pule i Zadra.

Prema prosječnom iznosu duga, najviše je potrošača s evidentiranim neizvršenim osnovama za plaćanje u Rijeci, njihov prosječan dug iznosi 76 tisuća €, slijede ih potrošači općine Gornji Kneginec s dugom od 65 tisuća € i potrošači općine Petrijanec s dugom od 59 tisuća €, grada Novog Marofa s dugom od 47 tisuća €, Makarske s dugom od 24 tisuće €, grada Zagreba s dugom od 20 tisuća €, Velike Gorice i Varaždina s dugom od 19 tisuća €, Ivanić Grada s dugom od 16 tisuća €, Čakovca s dugom od 15 tisuća € te Samobora i Koprivnice s dugom od 13 tisuća €, dok su potrošači u preostalih 13 gradova s rang liste, u prosjeku dužni od 7 tisuća € (potrošači grada Karlovca) do 12 tisuća € (potrošači grada Vinkovaca i Splita).

Promatrano po udjelu potrošača koji nisu podmirili dospelje osnove za plaćanje u broju radno sposobnog stanovništva, za 25 gradova/općina na rang listi kreiranoj po kriteriju iznosa duga potrošača, izdvaja se Sisak s udjelom od 12,30% tih potrošača u broju radno sposobnog stanovništva, a slijede Čakovec s 11,26%, Vukovar s 11,18%, Bjelovar s 10,33%, Petrijanec s 10,07% i Slavonski Brod s 9,97%.

Tablica 3. Rang lista 25 gradova po kriteriju iznosa duga potrošača koji nisu podmirili dospelje osnove za plaćanje – stanje 31.12.2024. Iznosi u eurima

Rang	Grada/općine	Broj stanovnika**	Broj potrošača	Broj radno sposobnog stanovništva (od 15-64 godine)**	Udio u broju radno sposobnog stanovništva u %	Ukupni dug
1.	Zagreb	767.131	40.294	491.714	8,19	785.868.680
2.	Rijeka	107.964	6.108	66.853	9,14	466.683.685
3.	Split	160.577	7.044	102.351	6,88	83.613.802
4.	Velika Gorica	61.075	3.104	38.840	7,99	60.488.484
5.	Osijek	96.313	5.112	62.091	8,23	49.492.321
6.	Varaždin	43.782	2.149	27.877	7,71	40.988.707
7.	Pula	52.220	2.974	32.502	9,15	32.151.693
8.	Slavonski Brod	49.891	3.104	31.121	9,97	29.060.923
9.	Čakovec	27.122	1.911	16.979	11,26	27.927.634
10.	Zadar	70.779	3.077	44.376	6,93	27.810.107
11.	Sisak	40.121	3.078	25.015	12,30	23.501.754
12.	Bjelovar	36.316	2.335	22.610	10,33	22.336.635
13.	Vinkovci	30.842	1.928	19.721	9,78	22.309.770
14.	Samobor	37.435	1.600	24.082	6,64	20.880.344
15.	Šibenik	42.599	1.879	25.963	7,24	19.476.782
16.	Novi Marof*	11.795	402	7.921	5,08	19.057.959
17.	Dubrovnik	41.562	1.606	25.797	6,23	18.154.104
18.	Gornji Kneginec*	4.900	275	3.209	8,57	17.941.693
19.	Karlovac	49.377	2.578	30.869	8,35	17.573.497
20.	Petrijanec*	4.553	296	2.939	10,07	17.365.642
21.	Koprivnica	28.580	1.335	18.296	7,30	16.870.576
22.	Makarska*	13.301	660	8.482	7,78	15.968.143
23.	Vukovar	23.175	1.541	13.782	11,18	14.885.444
24.	Kaštela	37.794	1.587	24.466	6,49	12.313.051
25.	Ivanić Grad*	12.982	762	8.258	9,23	12.294.552
	Ukupno	1.852.186	96.739	1.176.114	8,23	1.875.015.983
	Ukupno RH	3.871.833	199.165	2.450.178	8,13	2.933.633.596
	Udio u RH u %	47,84	48,57	48,00		63,91

Izvor: Fina - Očevidnik redoslijeda osnova za plaćanje

*Grad je na rang listi 25 gradova/općina po iznosu duga potrošača, ali ne i na rang listi 25 gradova/općina po broju potrošača koji nisu podmirili dospelje osnove za plaćanje.

**Izvor DZS, Popis 2021.